

ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ ЗА
ПРОВЕЖДАНЕ НА КОНКУРС
ЗА ДОЦЕНТ ПО 3.6 ПРАВО В
НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ

СТАНОВИЩЕ

**от доц. д-р Павел Атанасов Сарафов
от ЮФ на СУ “Св. Кл. Охридски”**

Уважаеми членове на научното жури,

Със заповед № 3-РК-134 от 24.I.2018 г. на Ректора на Нов български университет съм назначен за член на Научното жури по конкурс за доцент в професионално направление 3.6 Право (гражданско и семейно право) Департамент “Право”, обявен в ДВ бр. 95/28.XI.2017 г. С решение на журито ми е възложено да представя становище във връзка с конкурса.

За участие в конкурса след изтичане на законовия срок е подал документи и е допуснат един кандидат – гл. ас д-р Цветалина Аврамова Петкова.

Кандидатът е представил документи, удостоверяващи изпълнението на формалните изисквания за участие в конкурса съгласно Наредбата за развитие на академичния състав на НБУ. От тях се установява следното:

Цветалина Петкова е завършила висше юридическо образование в НБУ през 1998 г. От март 2003 г. е асистент, а от септември 2012 г. главен асистент в НБУ в програма “Право”. Доктор по право от 2011 г. Водила е упражнения по вещно, семейно и наследствено право, а също е преподавала по дисциплината “Правна закрила на детето.” Член на Съвета на Департамент “Право” на НБУ. От казаното е видно, че гл. ас. Петкова има дългогодишен преподавателски стаж – водила е занятия със студентите в течение на 15 години. Интересите ѝ са в областта на семейното право (в която област е и защитила дисертационния си труд), в наследственото и във вещното право. Има 40 публикувани научни студии и статии в периодичния правен печат и в сборници с доклади от научни конференции. В авторската ѝ справка за приноса на труда, с който участва в конкурса, са посочени 7 приноса в българската правна наука.

Кандидатката е представила за участие в конкурса монографията – **Придобиване по давност на недвижими имоти. С., изд. Нов български университет, 2015, с. 335.** Тази монография не повтаря представените от нея работи за придобиването на образователната и научна степен “доктор” и с това са спазени изискванията на чл. 24, ал. 1, т. 3 от ЗРАСРБ.

Общо погледнато горепосоченият труд представлява задълбочено, самостоятелно, оригинално и изчерпателно научно изследване на проблема за придобивната давност като важен придобивен способ на вещни права върху недвижими имоти. Проблемите, свързани с този придобивен способ имат важно теоретично и практическо значение предвид многото случаи на неговото реализиране и функциите, които той изпълнява в правния мир. Изводите на авторката са основани на задълбочено познаване и анализ на правната уредба, отнасяща се до придобиването на вещни права чрез придобивна давност както и на познаване на съдебната практика във връзка с прилагането на тази правна уредба. От анализа на противоречията в съдебната практика тя стига до идеи във връзка с преодоляването им и до предложения, които да утвърдят едно трайно и стабилно разбиране във връзка с бъдещото правоприлагане. Полемиката ѝ с други автори, които са публикували научни изследвания по същия въпрос, е обоснована с научни аргументи и е изпълнена с уважение към чуждото мнение. Изследването на конкретния правен проблем, формулиран в заглавието на монографията, е подтикнало авторката да изследва и теоретични въпроси, най-важните от които са този относно механизмите за установяване на владението и този относно понятието за недвижим имот като обект на придобиването по давност.

В структурно отношение монографията се състои от въведение, пет глави и заключение. Може да се каже, че това структуриране е избрано удачно с оглед балансираното поднасяне на материала и неговото по-добро и по-задълбочено усвояване от читателската публика.

Въведението въвежда в темата на изследването като излага в сбит вид целта, която преследва, структурата на работата и тематичните области, в които е развито изложението. Посочени са и различните методи, към които се е придържало изследването с оглед постигане на поставените цели и задачи. Така се осигурява една ясна и структурирана обзримост, която да позволи по-доброто проследяване на мислите и идеите, предмет на изложение в работата.

В **първа глава** се разглежда понятието за придобиване по давност на недвижими имоти. Отделено е внимание на възникването и историческото развитие на придобиването по давност на недвижими имоти като специфичен институт на вещното право. Извършен е сравнителноправен преглед по материята посредством проследяването на широк кръг уредби в чуждестранните законодателства. На фона на тази въвеждаща основа са разгледани същността, характеристиката и функциите на придобиването по давност на недвижими имоти.

Във **втора глава** са проследени различните становища в доктрината и практиката относно фактическия състав на придобивната давност. Разгледано е владението като елемент от фактическия състав на давността като придобивен способ. Изследван е и срока на придобивната давност и неговото спиране и прекъсване.

В **трета глава** фокусът е върху субектите, които могат да придобиват по давност недвижими имоти. Вниманието е спряно върху различните случаи на придобиване от физически лица, включително и върху условията на придобиването от малолетни и пълно запрети и съответно, от непълнолетни и ограничено запрети. Изяснени са въпросите за придобиването по давност от чужденци според променяните се през годините режими в нашата страна. Специално внимание е отделено на придобиването по давност от съпрузи, като са изследвани възможните хипотези, които могат да възникнат в тази насока. Анализирани са значението и актуалността на ППВС № 8 от 1980 г. при наличието на законова презумпция за съвместен принос. След това е отделено внимание на придобиването по давност от юридически лица – в техните различни разновидности и накрая са разгледани условията за придобиването по давност на недвижими имоти от държавата и общините.

В **четвърта глава** предмет на изследване са недвижимите имоти, които могат да се придобиват по давност. В тази връзка е разгледано понятието за недвижим имот като обект на придобиване по давност. Проследени са отделните недвижими имоти и годността им да бъдат придобивани по давност – по-конкретно става въпрос за земеделски земи, горски територии, урегулирани поземлени имоти, жилища, обекти на допълващо застрояване, гаражи и паркоместа, обекти на частната държавна и общинска собственост. При този преглед е направен и изчерпателен и твърде подробен исторически анализ на

правните режими, действали през различни етапи от историческото ни развитие и на особеностите, с които те се характеризират.

В **пета глава** вниманието е спряно върху проблема за значението на изричното позоваване на придобивната давност и за правното действие, което тя произвежда. Разгледана е тезата за необходимостта от изрично позоваване на придобивната давност като условие за придобиване на вещни права. В тази връзка са анализирани способите за извършване на позоваването – чрез предявяване на установителен иск за собственост, чрез възражение във висящ процес, чрез снабдяване с констативен нотариален акт, както и е разгледан въпроса дали позоваването може да стане чрез релевиране на придобивната давност по време на принудително изпълнение. Отбелязани са и специфичните случаи на позоваване с оглед субекта – позоваване от родител в полза на дете, позоваване от сънаследник, позоваване на единият от съпрузите или на бивш съпруг като са отбелязани различните ситуации, при които може да стане това позоваване. Даден е отговор на въпроса от кой момент се придобива вещното право предмет на придобиването чрез придобивна давност и в частност е разгледан спора дали това е момента на позоваването или момента на изтичането на срока. Специално внимание е обърнато на отказа от придобивна давност и условията за осъществяването му. В тази връзка удачно е направено разграничение между фигурите на отказа от наследство и отказа от придобивна давност.

Накрая работата завършва със **заклучение**, в което се обобщават и систематизират акцентите от изложението и се заостря вниманието върху положенията, които авторката счита за съществени и изискващи формулирането им като синтезирани изводи.

Представеният труд не е единственият в областта на темата за придобивната давност. Една година преди неговото издаване – през 2014 г., се появява монографията на Венцислав Стоянов “Придобиване по давност.” Следва да се подчертае, че това обстоятелство не намалява достойнствата на разглежданата работа, нито я лишава от оригиналност и свой самобитен облик. Напротив тя има свой собствен предмет, свои собствени акценти, свои собствени идеи. В нея може да се открият редица приносни моменти, които

доразвиват и обогатяват цивилистичното знание в областта на придобиването по давност на недвижими имоти.

Сред тези приносни моменти може да се отбележат:

1. На първо място обосновката на необходимостта от създаване на самостоятелна и пълна уредба на института на придобивната давност в рамките на вещното законодателство, с което да се прекрати използването на техниката на преpraщането към правила, отнасящи се до погасителната давност. Разликата в същността на двете давности обуславя различия в логиката, на която те се подчиняват и диктува намирането на самостоятелни правни разрешения. Това най-ясно проличава във връзка с разпоредбата на чл. 117, ал. 2 ЗЗД, относно срокът на новата давност след като е налице установяване на обстоятелствата около давността със съдебно решение. Уместно е отбелязана и проблематичността в прилагането на чл. 116, б. "а" ЗЗД доколкото признанието като акт по прекъсване на давността трябва да съдържа волеизявление, че правото на собственост принадлежи на трето лице и да бъде от такова естество, че да се направи несъмнения извод, че с него владелецът превръща владението си в държане.

2. На второ място изводи с приносен характер са тези относно позоваването на придобивната давност като условие за възникване на придобиваното вещно право съгласно изискванията на т. р. № 4 от 2012 г. на ОСГК на ВКС. Авторката уместно посочва, че така трактувано това изискване поставя в по-благоприятно положение недобросъвестния владелец, който е по-вероятно да е в положението да съзнава необходимостта от извършването на такова позоваване за разлика от добросъвестния владелец, който може да е в неведение за това, че изобщо е владелец и от тук, че следва да направи позоваване, за да завърши акта на придобиването. В тази връзка следва сериозно да се погледне на предложението *й de lege ferenda* да се търси разрешаване на проблема по подобие на модела в немското право, което установява по законодателен път момента на придобиването по давност.

3. На трето място като принос следва да се приеме отграничението между преминаването по наследство на правомощието владение, като един от елементите на правото на собственост и владението като факт, който не е част от субективно вещно право. В тази връзка правилно се отбелязва разликата в начина на наследяването на двете фигури и неприемливостта правилата относно

правомощието владение да се прилагат към владението като правно уреден факт. Тази теза е доразвита с основателното твърдение, че наследяването на владението по същество представлява присъединяване на владение на наследника към владението на наследодателя, което може да се осъществи само ако е налице кумулативното осъществяване и на двата елемента на владението – corpus и animus. При положение, че при приемане на наследството може да не се стигне до осъществяване на фактическия елемент то такова приемане може да се счита единствено за осъществяване на субективния елемент animus-а и да не доведе до продължаване на владението. Само наличието на категорични действия на наследника, от които се разкрива както намерението му за своене, така и упражняването на фактическа власт върху имота може да доведе до наследствено приемство във владението.

4. На четвърто място за принос на работата следва да се счете предложението да се приеме, че давност не тече не само между детето и родителят, комуто е възложено упражняването на родителските права, но и между детето и другия родител. Аргументите за това са наистина убедителни, а именно, че задължението на родителя за грижа за имуществото на детето не отпада в случая, когато родителските права са предоставени на другия съпруг и че родителските права и задължения принадлежат и на двамата родители, а разводът засяга само упражняването на родителските функции и интензивността и формата, в които те се материализират.

5. На пето място като принос може да се приеме констатацията, че прилагането на правилото на чл. 117, ал. 2 ЗЗД, във връзка с 5-годишния срок, който започва да тече след като се установят по съдебен ред обстоятелствата във връзка с владението, по същество води до превръщане на досегашния владеец в добросъвестен без да са налице условията на чл. 70, ал. 1 ЗС. В тази връзка се прави предложение правилото на чл. 117, ал. 2 ЗЗД да престане да се прилага по отношение на придобивната давност. Тук обаче ми се струва, че нещата не са съвсем прецизирани. Късият срок на придобивната давност е само един от аспектите на положението на добросъвестното владение. Освен тях добросъвестното владение се свързва и с такива аспекти като разносните за подобренията, получаването на плодовете, безвъзмездността на ползването на вещта и правото на задържане. Тези аспекти от правното положение на добросъвестното владение не се засягат от установяването на срока на

придобивната давност на 5 години, както предвижда чл. 117, ал. 2 ЗЗД. В този смисъл е малко пресилено да се твърди, че свързаното с чл. 117, ал. 2 ЗЗД владение е по същество аналогично на добросъвестно владение. По скоро в случая с посочения текст е налице създаването на паралелен режим на добросъвестно владение само относно един от неговите аспекти – този относно срока на придобивната давност, но не и цялостно приравняване на владението на добросъвестно.

6. На шесто място принос на работата е научното обосноваване на липсата на актуалност на положенията по т. 2 от ППВС № 8 от 1980 г. при уредбата на Семейните кодекси от 1985 г. и 2009 г. Това се свързва с наличието на изрично уредена презумпция за съвместен принос в двата кодекса и с признаването на възможността заинтересованият съпруг да я оборва. В тази връзка заслужаваща подкрепа е позицията, че за да е налице възникване на СИО през време на брака от значение е основанието, на което съпругът е започнал да владее имота, а не механичният факт в кой момент изтича срока на своенето.

Казаното е достатъчно, за да обоснове извода, че представената работа отговаря на изискванията, за да се приеме, че авторът ѝ може да заеме академичната длъжност доцент. Налице са обаче и други нейни достойнства, допълнително аргументиращи този извод. Така например тя е написана на добър юридически език, материалът е поднесен добре структурирано и систематизирано, правено е позоваване на обилна съдебна практика, при това както такава от времето след приемането на ЗС така и такава от периода на действието на ЗИСС. Научната полемика се води коректно, а критиката на чуждите становища се прави уважително и тактично с необходимата доза убедителна аргументация.

В светлината на казаното следва да се заключи, че са налице условията за заемане на академичната длъжност доцент според чл. 24, ал. 1 от ЗРАСРБ от страна на кандидата Цветалина Аврамова Петкова и съответно за предлагане на кандидатурата ѝ за избор от факултетния съвет, за което като член на научното жури убедено гласувам.

Доц. д-р Павел Атанасов Сарафов